

HOVOROVÝ ŠTÝL

Hovorový štýl zaraďujeme k štýlom spisovného jazyka. Základnú vrstvu prostriedkov používaných v jazykových prejavoch tohto štýlu tvoria prostriedky, ktoré neprekračujú rámec spisovnosti. Prvky miestnych a sociálnych nárečí alebo aj iné nespisovné prvky, ktoré môžu preniknúť do niektorých prejavov, nepovažujeme za integrálnu súčasť výrazových prostriedkov hovorového štýlu.

Jazykové prejavy hovorového štýlu sa využívajú pri dorozumívaní v priateľskom, bežnom súkromnom alebo aj pracovnom a spoločenskom styku ľudí, ktorí sú si dôverne známi. Základnými vlastnosťami sa hovorový štýl odlišuje od ostatných dorozumievacích štýlov. Jeho podobu výrazne ovplyvňuje prostredie a forma prejavu. Veľmi dôležitá je aj osobnosť podávateľa. Vlastnosti hovorového štýlu vyniknú najmä vtedy, keď ho porovnávame s náučným štýlom. K základným vlastnostiam hovorového štýlu patrí ústnosť (s ňou súvisí spontánnosť), dialogickosť, súkromnosť, situačnosť, stručnosť, expresívnosť, všeobecnosť (s ňou súvisí približnosť vo vyjadrovaní a mnohovýznamovosť). Jazykové prejavy hovorového štýlu sa spravidla realizujú v súkromnom prostredí. Podávateľ a prijímateľ stojí zoči-voči, s čím súvisí jednak spontánnosť a jednak dialogickosť prejavu. Keďže sa pritom predpokladá ovládanie situácie, prejav je situačne zakotvený a zároveň jazykovo neúplný. Napriek tomu je zrozumiteľný (pre účastníkov komunikácie), lebo popri jazykových prostriedkoch ráta komunikácia aj s mimojazykovými prostriedkami. Tým sa dosahuje stručnosť prejavu, ale zároveň aj všeobecnosť vo vyjadrovaní. Charakteristickou črtou hovorových prejavov je expresívnosť. Je podmienená najmä prostredím a formou prejavu (súkromnosť, ústnosť, spontánnosť), ale aj uplatnením osobnosti podávateľa v reči (subjektívne štýlotvorné činitele).

Základnú vrstvu lexikálnych prostriedkov hovorového štýlu tvoria pomenovania vecí, pojmov, vlastností a dejov z oblasti každodenného života. Ich frekvencia je podmienená hlavne prostredím a témou prejavu. V podstate sú to slová bez štylistického zafarbenia (napr. *dom, cesta, práca, chlapec*), no často majú široký rozsah a malý obsah; nie sú to však abstraktá (porovnaj napr. vyjadrenie „*svet je zlý*“ pri charakteristike konkrétneho jednotlivca). Popri týchto prostriedkoch sa v hovorovom štýle využíva variabilná vrstva hovorových, profesionálnych a prípadne aj slangových prostriedkov, diferencovaných sociálne a vekovo (*panelák, minerálka, zlepšovák, družstvo, diaľkár, riadiťovač; zahrať do autu, mať výdrž* a pod.). Mnohé z týchto slov vznikli v procese univerbizácie, ktorá súvisí s tendenciou ku stručnosti. S touto tendenciou treba spájať aj frekvenciu značkových a skratkových slov (v *zédéeške, na eměně*).

Typickou súčasťou hovorovej vrstvy sú expresívne lexikálne prostriedky.